

Kiteen kaupungin lausunto Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen, Siun soten, palvelustrategialuonnoksesta 2023 - 2038 ja palveluverkkoskenaarioista

Yleistä palvelustrategialuonnoksesta

Palvelustrategiapäätös tulee olemaan yksi hyvinvointialueen tärkeimmistä päätöksistä, sillä siinä määritellään pitkän aikavälin tavoitteet sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselle Pohjois-Karjalan maakunnassa seuraavan 15 vuoden aikana.

On myös syytä huomata, että Pohjois-Karjalan väestön voimakas ikääntyminen ja hoitomuotojen sekä palveluntarjontatapojen kehittyminen voivat aiheuttaa tarvetta päivittää strategiaa säännöllisin väliajoin. Edellä mainituista syistä olisi syytä määritellä ne palvelukokonaisuudet, jotka nykytiedon valossa nähdään tarpeen osalta suhteellisen pysyvinä ja vastaavasti myös ne palvelut, joiden tarjontaa ja saatavuutta on syytä tarkastella esimerkiksi kolmen vuoden välein. Pysyviksi määriteltävät palvelukokonaisuudet on syytä kiinnittää myös tarvittavien tilojen pitkäjänteisen hyödynnettävyyden ja kehittämisen mahdollistamiseksi.

Palvelustrategia sisältää erittäin merkittäviä muutoksia nykytilanteeseen. Palvelustrategialuonnos perustuu käsityksemme mukaan luotettavaan tilastoaineistoon ja arvioon väestön ikääntymisestä ja palvelutarpeen kasvusta. Aineistossa tuodaan esille nykyisiä puutteita ja viiveitä asukkaille tarjottavissa sotepalveluissa sekä toiminnallisia puutteita muun muassa integraatiossa. Henkilöstön ja rahoituksen riittämättömyys tuodaan asiakirjassa esille.

Henkilöstön saatavuuteen (vetovoima) ja pysyvyyteen (pitovoima) tulee kiinnittää kasvavaa huomiota hyvinvointialueella. Henkilöstön osaamisesta ja hyvinvoinnista on huolehdittava työn tekemisen tapojen muuttuessa. Esimerkiksi liikkuvuuden lisääminen voi olla virkistävä lisä työssä, mutta pidemmän päälle matka-ajaminen ei välttämättä houkuttele kaikkia työntekijöitä. Samoin yksityöskentely on vaativaa ja voi olla myös tietyissä tehtävissä työturvallisuusriski.

Asiakirjassa todetaan, että keskeinen tavoite on perustason vahvistaminen sekä palvelutuotannon uudistaminen kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Tämä tavoite huomioon ottaen palvelustrategialuonnoksen merkittävä puute on se, että siinä ei ole lainkaan esitetty arvioita esitettyjen toimien kustannusvaikutuksista. Ne olisi pitänyt olla näkyvissä ennen lausuntokierrosta. Täältä osin palvelustrategiaa on mahdoton arvioida.

Kustannusvaikutuksia tulisi simuloida myös mahdollisten uusien palvelumuotojen osalta. Esimerkiksi ajoittain auki olevien palvelupisteiden kustannukset voivat nousta merkittäviksi, jos täyteen aikoja varattu päivä joudutaan perumaan työntekijän tai työntekijöiden sairastumisen takia ja asiakkaiden vastaanottoajat joudutaan järjestelemään uudelleen. Samoin matkareittien suunnitteluun on syytä kiinnittää enenevässä määrin huomiota matka-aikojen minimoimiseksi.

Tavoitteena oleva asiakkaan tarpeiden selvittäminen ensimmäisellä yhteydenotolla ja integraatiota tukevat hoito- ja palveluketjut ovat erittäin kannatettavia tavoitteita ja ovat hyvinvointialueen sisäistä kehittämistä. Sähköisiä palveluja tulee kehittää nykyisestä. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että etäpalveluihin siirtyminen ei saa vaarantaa palveluiden saatavuutta tai laskea palvelun laatua.

Pidämme puutteena myös sitä, että palvelustrategian tavoitteiden mittareita ei ole esitetty.

Palveluverkon skenaariot 1 - 3 vuoteen 2038

Käsityksemme mukaan esitetyt 3 skenaariota koskevat soteasemapalveluverkkoa eli nykyisen terveyskeskusverkon muutosehdotuksia palvelustrategiassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Aluksi on todettava, että lausuntomateriaalin kartat ovat puutteellisia, eivätkä tuo esille alueiden todellista kokoa. Matkoista jää virheellinen käsitys, koska Valtimon ja Kesälahden osia puuttuu. On syytä huomata, että esimerkiksi Kesälahden eteläisimmästä osasta Kiteelle on matkaa 56 km, mikä vastaa matka-aikana n. 43 minuuttia.

Mikään esitetyistä skenaarioista ei ole mielestämme toimiva sellaisenaan, joten esitämme tarkentavia huomioita. Kiteen pääterveysasema on uudehko, hyväkuntoinen ja toimiva kokonaisuus. Kiteen pääterveysasema on kaikissa skenaarioissa merkitty laajan palvelun soteasemaksi, jossa on terveyskeskussairaala. Vähintään nykyiset palvelut tulee turvata Kiteen pääterveysasemalla jatkossakin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Kiteen pääterveysasemalla olisi akuuttivastaanotto viitenä päivänä viikossa ja lauantaisin. Tämä mahdollistaisi sen, että lääkäri tekisi vuodeosastokierron lauantaisin, mikä osaltaan nopeuttaisi potilaskiertoa ja tehostaisi toimintaa. Aukioloaikojen pidentämistä kannattaa arkisin harkita, sillä se vähentäisi liikennettä Tikkamäen suuntaan ja näin helpottaisi ruuhkia Joensuun alueella. Samoin muun muassa röntgen ja erikoislääkäripalvelut olisivat tarjolla Kiteen pääterveysasemalla.

Kesälahti on ainoastaan skenaariossa 3 merkitty lähipalvelupisteeksi. Kesälahden terveysasema peruskorjattiin vajaa 10 vuotta sitten ja tilat ovat toimivat. Kesälahdella tulee säilyttää nykyiset palvelut jatkossakin, jotta saavutettavuustavoite ja siten asukkaiden yhdenvertaisuustavoite toteutuvat. Tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että laboratoriopalvelut olisivat saatavilla kolme kertaa viikossa, sairaanhoitaja tavattavissa arkipäivisin ja lääkäri esimerkiksi kaksi kertaa viikossa. Samoin fysioterapia, neuvolapalvelut, hammashoito ja mielenterveyspalvelut olisivat saatavilla joitakin kertoja viikossa.

Rääkkylän ja Tohmajärven keskusten palvelutarpeeseen emme ota tarkemmin kantaa, mutta palvelupisteen säilyttäminen myös naapurikunnissamme on tarpeen. Lisäksi Tohmajärven suurempi lapsimäärä vaatii enemmän neuvola- ja kouluterveydenhuoltopalveluita kuin esimerkiksi Kesälahti.

Yhteenvetona voidaan todeta, että sotepalvelut ovat yksi keskeisimmistä peruspalveluista paikkakunnalla ja seudulla. Ne vaikuttavat elinvoimaan. Keski-Karjalan kunnissa, Kiteellä, Rääkkylässä ja Tohmajärvellä, asukkaita on taajamien lisäksi runsaasti myös haja-asutusalueilla ja matka hyvinkin pitkä taajamiin. Asukkaat joutuvat eriarvoiseen asemaan ja saavutettavuustavoite ei toteudu, jos palvelut keskitetään Kiteelle. Kitee ja Tohmajärvi ovat molemmat rajakuntia, myös tämä on otettava huomioon turvaamalla nykyiset soteasemapalvelut jatkossakin. Olemassa olevat käyttökuntoiset kiinteistöt tulee hyödyntää koko elinkaaren.